

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Ekonomicko-správní

Habilitační obor

Podniková ekonomika a management

Uchazeč

Ing. Alena Klapalová, Ph.D.

Pracoviště

Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

Habilitační práce

Řízení zpětných toků a management kvality – zpětná vazba pro produktové inovace

Oponent

prof. Ing. Petr Pernica, CSc.

Pracoviště

Fakulta podnikohospodářská, VŠE v Praze

Oponentní posudek

k habilitační práci „Řízení zpětných toků a management kvality – zpětná vazba pro produktové inovace“

Ing. Aleny Klapalové, Ph.D.

Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno 2013

Habilitační obor: Podniková ekonomika a management

Ke zvolenému tématu habilitační práce

Problematika řízení zpětných toků či zpětné logistiky je jednou z posledních otevřených a rozvíjených problematik podnikové ekonomiky, managementu a logistiky či supply chain managementu. Její význam posílila hospodářská recese, v jejímž průběhu většina podniků v České republice i v zahraničí hledala pod tlakem propadajícího se trhu, nedostatku kapitálu a problémů s cash flow využitelné úspory nákladů; zpětné toky zdrojem takovýchto úspor bezesporu jsou, i když pozornost podnikových managementů byla obrácena především k zásobám, pracovním silám, možnostem odložení investic a přehodnocení outsourcingu.

Spojení problematiky zpětných toků s otázkami produktové inovace a managementu kvality je novým tématem, jež slibuje jak posun v teorii, tak dosažení originálních poznatků uplatnitelných v podnikové praxi.

Z tohoto hlediska mohou téma habilitační práce ocenit jako dobře zvolené, aktuální, s přesahem do budoucnosti, vhodné nejen k prokázání akademických schopností, ale i užitečné pro zvýšení konkurenceschopnosti českých podniků, tudíž i dobře publikovatelné a využitelné v rámci studijního programu zajišťovaného katedrou podnikového hospodářství Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity.

K cílům habilitační práce a k výzkumným otázkám

Základním, rámcovým cílem práce je získat poznatky o vybraných aspektech řízení a chování podniků při využití zpětných toků pro podnikové inovace se zohledněním implementace vybraných prvků managementu kvality. Formulace cíle je realistická, střídmá, zdůrazňující, že jde o vybrané aspekty a vybrané prvky, čímž ponechává možnost vést proces řešení k závažnějším otázkám a usměrňovat jej i s ohledem na výsledky akvizice pramenů. Jako další cíl je zvoleno zaplnění poznatkové mezery vytvořením teoretického rámce pro implementaci poznatků managementu kvality pro využití zpětných toků v procesu tvorby nových produktů, resp. pro řízení jiných typů inovací. S takto formulovanými cíli lze souhlasit.

Základní výzkumné otázky jsou zaměřeny na využití zpětných toků jako inspirace pro produktové inovace, popř. na typy takto využívaných zpětných toků, na existenci styčných bodů mezi řízením produktových inovací a řízením zpětných toků, na souvislosti mezi řízením zpětných toků a managementem kvality a na možné rozdíly mezi podniky, které zpětné toky využívají, resp. nevyužívají k inspiraci pro produktové inovace. Takto zformulované výzkumné otázky jsou nové, není mi známa žádná tuzemská odborná literatura, jež by se jimi detailně zabývala a dostatečně je vysvětlovala, a jak vyplývá z prezentované zahraniční literatury, ani ta nepřináší uspokojivou teorii a nejsou v ní obsaženy praktické poznatky se snadnou možností transferu do domácího podnikového prostředí.

K postupu a metodám řešení

Habilitační práce je vedena od vstupního zdůvodnění řešené problematiky, formulace cílů a výzkumných otázek, uvedení přístupů k řešení a struktury práce a vymezení základních pojmů, přes všestranné pojednání o zpětných tocích, poněkud stručnější pojednání o managementu kvality a o řízení inovací, ke koncepčnímu a teoretickému rámci řešené problematiky; dále pokračuje vysvětlením metodiky, uvádí výsledky empirického průzkumu mezi českými a doplňkově slovenskými podniky a končí diskuzí, omezeními, implikacemi a návrhy pro další výzkum a závěry. Tento postup je logický, měl by být garancí přehledné struktury práce, transparentnosti postupu i výsledků.

Volba metodiky je ovlivněna existencí nesouladných až protichůdných podkladů z oblasti teorie a deficitem empirických poznatků, jak ji odhalila důkladně provedená akvizice pramenů. Rozhodnutí ve prospěch smíšeného výzkumu s podílem explorativně-deskriptivních a explanatorních metod se tudíž jeví jako adekvátní.

Empirický průzkum, zařazený do habilitační práce k odhalení vztahů mezi vybranými charakteristikami chování podniků ve zkoumané problematice, resp. k ověření předpokládaných vztahů a zformulovaných hypotéz, je popsán z hledisek výsledků deskriptivní univariační analýzy, bivariační analýzy, diskriminační analýzy a logistické regrese, což odpovídá metodickým standardům pro tento druh průzkumů.

Ke struktuře práce a k jejím závěrům

K pojetí struktury práce nemám zásadní připomínky. Jistý problém vzniká v důsledku přesycení informacemi, termíny, definicemi a koncepty, nabytými z 543 pramenů (podle seznamu zdrojů), jež zabírají téměř 129 stran z celkových 217 stran práce. Na jedné straně je třeba ocenit píli, s níž byly pořízeny – je vsutku nevšední; na druhé straně se nelze ubránit pocitu, že jsou odrazem současné publikační hyperaktivity akademiků a konzultantů včetně jejich snahy o odlišení se od konkurentů a následné módní pomíjivosti.

U práce postrádám obvyklý závěr jako vícestránkový ucelený soubor prezentující dosažené výsledky na poli teorie a aplikace v podnikovém prostředí, event. poznatky metodologického rázu, z něhož by bylo zřejmé, nakolik se podařilo naplnit zvolené cíle a posunout vědění ve zkoumané oblasti. Zařazení diskuze, omezení, implikace a návrhů pro další výzkum (a závěrů, sice zmíněných v nadpisu, avšak chybějících v textu) je sice v pořádku, avšak skutečné závěry jako logické vyvrcholení práce nenahrazuje; navíc, většina této části se vztahuje

k empirickému průzkumu, jenž je pouze menší částí práce. Vysvětlení (na s. 214) v tom smyslu, že ambicí práce „nebylo poskytnout jednoznačná tvrzení, závěry, dokonce ani výsledky, které by šlo charakterizovat jako normativní“, a že šlo spíše o poukázání na „bílá místa v poznatkové bázi o tom, co se v podnicích zcela určitě děje“ není zrovna nejšťastnější.

K formálním náležitostem

Habilitační práce je při své obsáhlosti pečlivě vybavena, je transparentní, obsahuje tabelární dokumentaci potřebnou k prezentaci vlastního empirického průzkumu. K práci s literaturou nemám připomínky. Drobné nedostatky konstatuji u jazykové úrovně (občasné mísení s hovorovými výrazy), ne všechny uváděné citace a schémata převzatá ze zahraničních pramenů jsou přeloženy, orientaci v textu poněkud znesnadňuje nevhodně zvolená velikost písma u názvů kapitol a podkapitol, vyskytují se občasné chyby.

Dílejší připomínky

K části 1.1.1: vymezení u obalů je nedostatečné (s. 25 a n.).

K části 1.1.2: vztah mezi obaly a odpadem není dostatečně vymezen (s. 26 a n.).

K části 1.1.3: pojem zpětné toky služeb je zavádějící (s. 28), infrastruktura je chybně vymezena (s. 29).

K části 1.3.2: environmentální pohled na logistiku, SCM, ač zdůrazněn jako stěžejní i pro reverzní logistiku, je nedostatečně popsán (s. 39 a n.).

K části 1.5.1: nepřesné vymezení outsourcingu, chybné vymezení 3PL, 4PL a 5PL (s. 48 a n.).

K části 1.6.3: pojetí vztahu masové výroby a individualizace (customizace) neodpovídá současným poznatkům ani realitě (s. 65 a n.).

K různým částem: termín dodavatelský řetězec, jenž se stal převládajícím ekvivalentem k supply chain, je nepřesný a do značné míry zavádějící (je lépe termín nepřekládat).

K části 6: překvapující nízké zastoupení obchodních organizací ve zkoumaném vzorku vzhledem k rozsahu jejich problematiky zpětných toků, a to zejména potravinářského zboží s prošlou lhůtou upotřebitelnosti (rozsah jeho likvidace je dechberoucí, u nás navíc s legislativním omezením jeho humanitárního využití) a obalů; specifická situace je u internetového obchodu; v porovnání s tím se problematika například u služeb cestovního ruchu či u řemeslných živností, anebo u finančních služeb jeví jako nicotná.

Celkové hodnocení habilitační práce

Práce je dokladem schopnosti habilitantky zvolit problematiku, v níž je možné dospět k novým poznatkům, zvládnout práci s velkým množstvím informací z převážně zahraničních pramenů, seřadit získané poznatky a kvalifikovaně provést empirický průzkum, vedoucí k novým závěrům.

Z práce vyplývá, že habilitantka je ve stádiu vědecké dráhy, v němž k předmětu svého výzkumného zájmu shromáždila bohaté indicie o teoretickém myšlení a zčásti i o rozvíjející se podnikové praxi ve světovém měřítku, a stojí na prahu fáze kritického vyhodnocení nabytých poznatků, vytvoření vlastního strukturovaného vědeckého názoru a po zjištění reality a vývojových možností českých podniků, jeho převodu do aplikační roviny s přínosem pro praxi i s využitím pro výuku studentů.

Předloženou prací navázala na předcházející výzkumnou dráhu, na níž, jako spoluřešitelka, získala potřebné zkušenosti a přispěla k publikaci dosažených výsledků.

Dotazy k obhajobě habilitační práce

1. Mezi podniky působícími v různých odvětvích existují velké rozdíly. Proto, například v logistice, resp. v supply chain managementu, se objevují tendence k převádění „nejlepší praxe“, například z automobilového průmyslu do stavebnictví. Jak funguje ve výzkumu a vývoji, ve výrobních a výrobních logistických řetězcích předních automobilových výrobců využití poznatků o zpětných tocích ve vazbě k výrobným a logistickým inovacím? Jaké poznatky odtud lze na inspirativní či reálné úrovni přenést a k jakým druhům firem?
2. Jak se vyvíjela situace v řízení zpětných toků v přechodu od fáze transformace ekonomiky a hospodářské konjunktury k fázi hospodářské recese? Platí poznatky z habilitační práce i pro fázi recese?

Závěr

Habilitační práce Ing. Aleny Klapalové, Ph.D. „Řízení zpětných toků a management kvality – zpětná vazba pro produktové inovace“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Podniková ekonomika a management.

Praha, dne 31. 3. 2014

Prof. Ing. Petr Pernica, CSc.